

VĮ MARIJAMPOLĖS MIŠKŲ URĖDIJOS VIDINĖS MIŠKOTVARKOS PROJEKTO TIKSLINIMO S A N T R A U K A

Marijampolės vidinės miškotvarkos projektas tikslinamas vadovaujantis 2007 m. gruodžio 10 d. „Miškų urėdijų miškotvarkos projektų tikslinimo paslaugų atlikimo sutartimi“ tarp Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir VĮ Valstybinio miškotvarkos instituto. Marijampolės miškų urėdijos vidinės miškotvarkos projektas, patvirtintas aplinkos ministro 2005 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. D1-64 (Žin., 2005, Nr., 24-782), tikslinamas atsižvelgiant į Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo plane, patvirtinto aplinkos ministro 2006 m. birželio 23 d. Nr. D1-310 (Žin., 2006, Nr. 75-2881) suplanuotas Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo priemones.

Rengiant miškotvarkos projekto tikslinimą vadovautasi Miškų įstatymu (Žin., 1994, Nr.96-1872; 2001, Nr. 35-1161; 2006, Nr. 61-2174), Miškų tvarkymo schemų ir vidinės miškotvarkos projektų rengimo taisyklėmis (Žin., 2006, Nr. 95-371), Pagrindinių miško kirtimų taisyklėmis (Žin., 1999, Nr. 29-844; 200, Nr. 96-3054, 2001, Nr. 63-2300; 2004, Nr. 10-284, Nr.54-1853; 2005, Nr. 150-5515; 2006, Nr. 90-3546), Miško ugdymo kirtimų taisyklėmis (Žin., 2004, Nr. 25-778, Nr. 166-6082), Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatais (Žin., 2004, Nr. 39-1280; 2005, Nr. 3-51, Nr., 80-2911; 2006, Nr. 120-4572, 2008, Nr. 45-1702) bei kitais galiojančiais dokumentais ir teisės aktais.

Vidinio miškotvarkos projekto tikslinimas vykdomas naudojant 2004 m. sausio 1 d. aktualius miškų inventorizacijos duomenis.

OBJEKTO CHARAKTERISTIKA

Miškų urėdijos veiklos teritorijoje 2008 m. sausio 1 d. miškų plotas buvo 32984 ha. Marijampolės miškų urėdija patikėjimo teise valdo 22,9 tūkst. hektarų valstybinės reikšmės miškų. Marijampolės miškų urėdijos valdomi valstybinės reikšmės miškai Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje užima 5121 ha.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. 399 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“ (Žin., 2004, Nr. 55-1899; 2006, Nr. 92-3635) Žuvinto biosferos rezervatas (išskyrus žemės ūkio, kitos (gyvenamosios) paskirties prioriteto funkcines zonas) paskelbtas paukščių apsaugai svarbia teritorija – Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės. Bendras šioje teritorijoje esančių Marijampolės miškų urėdijos valdomų valstybinės reikšmės miškų plotas yra 5107,6 ha, iš jų 4163,3 ha užima miško žemė. Šioje teritorijoje saugomos šios paukščių rūšys:

didieji bauliai (*Botaurus stellaris*), nendrinės lingės (*Circus aeruginosus*), pievinės lingės (*Circus pygargus*), tetervinai (*Tetrao tetrix*), švygždos (*Porzana porzana*), plovinės vištelės (*Porzana parva*), gervės (*Grus grus*), tikučiai (*Tringa glareola*), vidutiniai margieji geniai (*Dendrocopos medius*), baltnugariai geniai (*Dendrocopos leucotos*), mėlyngurklės (*Luscinia svecica*), meldinės nendrinukės (*Acrocephalus paludicola*); migruojančios baltakaktės žąsys (*Anser albifrons*) ir želmeninės žąsys (*Anser fabalis*).

Žuvinto biosferos rezervatas atitinka gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, nustatytus Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 219 „Dėl gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų kriterijų patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 37-1271; 2003, Nr. 108-4848; 2006, Nr. 88-3497; 2007, Nr. 31-1138), todėl ši teritorija (pavadinimu Žuvinto ežeras ir Buktos miškas) įtraukta į Vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus sąrašą, skirtą pateikti Europos Komisijai, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. D1-302 (Žin., 2005, Nr. 105-3908). Bendras šioje teritorijoje esančių Marijampolės miškų urėdijos valdomų valstybinės reikšmės miškų plotas yra 5120,6 ha, iš jų 4176,3 ha užima miško žemė.

Žuvinto biosferos rezervate esančiuose Marijampolės urėdijos valstybinės reikšmės miškuose nustatyti 7 Europos Bendrijos svarbos gamtinių buveinių tipai, įtraukti į 1992 m.

gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos I priedą: 7120 Degradavusios aukštapelkės (užima 1159 ha), 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai (užima 106 ha), 9080 *Pelkėti lapuočių miškai (užima 225 ha), 91D0 *Pelkiniai miškai (užima 426 ha), 9050 Žolių turtingi eglynai (užima 26 ha), 9160 Skroblynų (užima 600 ha), 91E0 *Aliuviniai miškai (užima 857 ha). Buveinių vietas pažymėtos miškų žemėlapyje ir taksoraštyje.

Žuvinto biosferos rezervate esančiuose Marijampolės urėdijos valstybinės reikšmės miškuose aptiktos į Lietuvos raudonąją knygą įrašytos saugomos augalų ir sporinių induočių rūšys: gebenė lipikė *Hedera helix*, europinis miežvienis *Hordelymus europaeus*, miškinė dirsuolė *Bromopsis benekenii*, nariuotoji ilgalūpė *Corralorhiza trifida*, tuščiaviduris rūtenis *Corydalis cava*, tarpinis rūtenis *Corydalis intermedia*, dėmėtoji gegūnė *Dactylorhiza maculata*, aukštoji gegūnė *Dactylorhiza fuchsii*, kvapioji dirvuolė *Agrimonia procera*, lancetinis dumblialaiškis *Alisma lanceolatum*, plaukuotoji jonažolė *Hypericum hirsutum*, geltonžiedis pelėžirnis *Lathyrus laevigatus*, krūmelinis vikis *Vicia dumetorum*, ežinė viksva *Carex muricata*, pelkinė šindra *Peplis portula*, miškinė glažutė *Cerastium sylvaticum*, miškinė šunažolė *Dactylis polygama*, miškinė mėta *Mentha longifolia*, miškinė varnalėša *Arctium nemorosum*, retažiedė miglė *Poa remota*, žalsvažiedė blandis *Platanthera chlorantha*, meškinis česnakas *Allium ursinum* ir statusis atgiris *Huperzia selago*. Išvardintos rūšys yra įtrauktos į saugomų rūšių sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymu Nr. 504 (Žin., 2003, Nr. 100-4506; 2005, Nr. 76-2784) (toliau – Lietuvos raudonoji knyga). Žuvinto Biosferos rezervato teritorijoje esančiuose Marijampolės miškų urėdijos miškuose nustatyti 104 sklypai, jų bendras plotas 420 ha., kuriuose auga į Lietuvos raudonąją knygą įrašyti saugomi augalai.

Lietuvos raudonosios knygos miško paukščių rūšys Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje: juodasis gandras *Ciconia nigra*, mažasis erelis rėksnys *Aquila pomarina*, vištvanagis *Accipiter gentilis*, vapsvaėdis *Pernis apivorus*, gervė *Grus grus*, tetervinas *Tetrao tetrax* ir kitos. Minėtos paukščių rūšys, išskyrus vištvanagį yra įtrauktos į 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos (toliau – Paukščių direktyva) (OL 1979 specialusis leidimas, 15 skyrius, 1 tomas, p. 98) I priedą.

ŪKINIŲ PRIEMONIŲ PROJEKTAS 2009–2013 METAMS

Rengiant miškotvarkos projekto tikslinimą išanalizuotos ūkinių priemonių apimtys suprojektuotos 2004 m. parengtame Marijampolės miškų urėdijos vidinės miškotvarkos projekte. Suprojektuotos ūkinių priemonių apimtys Marijampolės miškų urėdijos valstybinės reikšmės miškuose taip pat buvo analizuojamos atsižvelgiant į 2008 m. rugpjūčio 1 d. aplinkos ministro įsakymą Nr. D1-415 “Dėl pagrindinių ir tarpinių miško kirtimų apimčių valstybinių miškų valdytojams 2009–2013 metams patvirtinimo” ir Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo plane suplanuotas Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo priemonės. Konstatuota, kad atsižvelgiant į Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo planą, Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje reikia pakoreguoti pagrindinių ir tarpinių kirtimų bei miško atkūrimo ir įveisimo projektavimą. Taip pat visoje urėdijos teritorijoje pakoreguoti jaunuolynų ugdymo apimtis bei suprojektuoti želdinių ir žėlinių priežiūros darbų apimtis atsižvelgiant į aplinkos ministro 2008 m. balandžio 14 d. įsakymą Nr. D1-199 “Dėl miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų”.

Taip pat konstatuota, kad pakoregavus pagrindinių ir tarpinių kirtimų projektavimą Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje bei likusioje miškų urėdijos teritorijoje kertant 2004 m. projekte pagrindiniais ir tarpiniais kirtimais suprojektuotus kirsti sklypus bus užtikrintas 2008 m. rugpjūčio 1 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-415 “Dėl pagrindinių ir tarpinių miško kirtimų apimčių valstybinių miškų valdytojams 2009–2013 metams patvirtinimo” nustatytų apimčių įvykdymas.

Pagrindiniai kirtimai. Projektuojant biržes Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje vadovautasi Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo plane numatytomis Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo priemonėmis. Ūkinės ir ekologinės apsauginės Žuvinto biosferos rezervato zonos miškuose, kuriuose nėra saugotinių europinės svarbos miško buveinių teritorijų,

suprojektuotos plyno kirtimo biržės. Biržės projektuotos laikantis gervių bei vidutinių ir baltnugarių genių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos ir tvarkymo reikalavimų, todėl atskiros plyno kirtimo biržės plotas, šioje teritorijoje, neviršija 2 ha. ploto. Suprojektuotos plyno kirtimo biržės III ir IV grupės Žuvinto biosferos rezervato miškuose (skaitiklyje plotas, ha., vardiklyje – kertamas likvidinis stiebų tūris m³):

Vyraujanti medžių rūšis	Kirtimo metai					Iš viso	Iš to kiekio	
	2010	2011	2012	2013	2014		plynai	neplynai
1	2	3	4	5	6	7	8	9
III grupėje								
Eglė	1,0	0,6	0,8	–	–	2,4	2,4	–
	268	250	287	–	–	805	805	–
Beržas	–	1,7	–	3,2	–	4,9	4,9	–
	–	531	–	521	–	1052	1052	–
Juodalksnis	0,9	2,1	1,1	–	–	4,1	4,1	–
	381	717	385	–	–	1483	1483	–
Drebulė	–	1,4	1,2	1,5	–	4,1	4,1	–
	–	340	519	447	–	1306	1306	–
Viso:	1,9	5,8	3,1	4,7	–	15,5	15,5	–
	649	1838	1191	698	–	4646	4646	–
IV grupėje								
Eglė	–	–	–	1,2	0,8	2,0	2,0	–
	–	–	–	301	249	550	550	–
Beržas	1,0	1,3	2,7	6,1	6,7	17,8	17,8	–
	328	413	663	1231	1389	4024	4024	–
Juodalksnis	2,3	0,9	1,9	4,6	6,9	16,6	16,6	–
	599	191	728	1592	1984	5094	5094	–
Drebulė	6,1	4,2	2,7	6,0	8,8	27,8	27,8	–
	1937	1523	952	2230	2722	9364	9364	–
Kitos	–	–	–	–	1,8	1,8	1,8	–
	–	–	–	–	506	506	506	–
Viso:	9,4	6,4	7,3	17,9	25,0	66,0	66,0	–
	2864	2127	2343	5354	6850	19538	19538	–
Iš viso :	11,3	12,2	10,4	22,6	25,0	81,5	81,5	–
	3513	3965	3534	6052	6850	24184	24184	–

Žuvinto biosferos rezervato ekosistemų atkūrimo ir ekologinėje apsauginėje zonoje išskirtose ir tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose europinės svarbos miško buveinių teritorijose projektuojami neplyni pagrindiniai kirtimai tik siekiant išsaugoti reprezentacinę Buktos miško ekosistemą. Neplyni pagrindiniai kirtimai projektuojami tik 9160 Skroblynų, 91E0 *Aliuvinių miškų buveinėse. Suprojektuotų neplynų pagrindinių kirtimų apimtys (skaitiklyje plotas, ha., vardiklyje – kertamas likvidinis stiebų tūris m³):

Vyraujanti medžių rūšis	Kirtimo metai					Iš viso	Iš to kiekio	
	2010	2011	2012	2013	2014		plynai	neplynai
III grupėje								
Eglė	–	2,8	–	–	–	2,8	–	2,8
	–	159	–	–	–	159	–	159
Beržas	17,0	8,7	9,0	3,2	6,9	44,8	–	44,8
	1469	735	748	215	609	3776	–	3776
Juodalksnis	2,7	2,2	–	–	–	4,9	–	4,9
	159	189	–	–	–	348	–	348
Drebulė	6,6	10,3	16,2	–	–	33,1	–	33,1
	691	829	1517	–	–	3037	–	3037
Viso:	26,3	24,0	25,2	3,2	6,9	85,6	–	85,6
	2319	1912	2265	215	609	7320	–	7320
II grupėje								
Kitos	0,6	–	1,2	–	–	1,8	–	1,8
	18	–	83	–	–	101	–	101
Iš viso:	26,9	24,0	26,4	3,2	6,9	87,4		87,4
	2337	1912	2348	215	609	7421		7421

Tarpiniai kirtimai. Tarpinių kirtimų apimtys patvirtintos 2008 m. rugpjūčio 1 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-415 “Dėl pagrindinių ir tarpinių miško kirtimų apimčių valstybinių miškų valdytojams 2009–2013 metams patvirtinimo”. Nustatyta metinė 19 tūkst. m³ likvidinės stiebų medienos iškirtimo norma.

2004 m. projektuojant ugdymo kirtimus vadovautasi tuo metu galiojančiais teisės aktais (Miško ugdymo kirtimų taisyklėmis) ir visuose ugdytinuose medynuose iki 20 metų amžiaus suprojektuoti šviesinimo ir valymo kirtimai. 2008 m. balandžio 14 d. aplinkos ministro įsakymo Nr. D1-199 “Dėl miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų” 20 punkte nurodoma, kad miško želdiniai ir žėliniai iki susiformuos jaunuolynas ir prasidės ugdymo kirtimai (minkštųjų lapuočių – iki šešerių metų, spygliuočių ir kietųjų lapuočių – iki aštuonerių metų) turi būti prižiūrimi ir saugomi. Vadovaujantis šia nuostata visuose minkštųjų lapuočių – iki šešerių metų, spygliuočių ir kietųjų lapuočių – iki aštuonerių metų medynuose projektuojami želdinių ir žėlinių priežiūros darbai ir neprojektuojami ugdymo kirtimai. Dėl šios priežasties perskaičiuotos šviesinimų ir valymų apimtys Marijampolės miškų urėdijoje. Šiuo metu miškų urėdijos miškuose yra 1906 ha. miškininkystės požiūriu ugdytinų medynų. Projektuojama 205 ha. metinė šviesinimų ir valymų apimtis, iš jų 191 ha sudarys esamų jaunuolynų ugdymas ir 14 ha ugdymo kirtimų kartojimas. Per metus miškų urėdijos miškuose šviesinimo ir valymo kirtimais bus iškertama 3580 m³ bendros arba 490 m³ likvidinės medienos.

Retinimo ir einamųjų kirtimų norma nekoreguojama.

Projektuojamos tokios metinės miško ugdymo kirtimų apimtys:

Ugdymo kirtimų rūšys	Plotas, Ha	Iškertamas tūris, m ³			
		bendras	likvidinis		
			iškertamas medynuose	iškertamas valksmuose	iš viso
Šviesinimai ir valymai (jaunuolynų ugdymas), iš viso	205	3580	490		490
Retinimai	78	4500	2580	730	3310
Einamieji	109	9000	5080	2530	7610
Specialus ugdymo (kraštovaizdžio formavimo)	5	10	8		8
Iš viso:	397	17090	8158	3260	11418

Sanitariniai kirtimai. Vadovaujantis Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo plano 13.3. punktu Buktos miške sanitariniai kirtimai galimi tik kenkėjų masinio išplitimo židiniuose bei tuose medynuose, kurie nepatenka į Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtų europinės svarbos miško buveinių ribas. Dėl šios priežasties bendros suprojektuotų sanitarinių kirtimų apimtis turėtų būti sumažintos. Projektuojama metinė 7,6 tūkst. m³ likvidinės medienos kirtimų apimtis miškų urėdijos miškuose.

Kiti kirtimai. Siekiant atkurti Amalvo pelkės ekosistemą Žuvinto biosferos rezervato tvarkymo plano 9 punkte numatyta atkurti aktyvią aukštapelkę degradavusios aukštapelkės masyvo vietoje ekosistemų atkūrimo zonoje, šiauriau Dovinės upės (miškų ūkio paskirties žemėje) pašalinant sumedėjusią augaliją (išskyrus pelkines pušų formas) ir renatūralizuojant hidrologinį režimą (panaikinant melioracinius griovius). Šios priemonės yra skirtos: išsaugoti išlikusią Amalvo pelkės dalį ir ežerą – botaniniu ir zoologiniu požiūriais vertingą teritoriją bei atkurti ir išsaugoti Amalvo nusaustos pelkės šiaurinę ir pietinę dalis. Šioje teritorijoje (311 ha) turi būti iškiršta ir išvežta visa sumedėjusi augalija (medžiai ir krūmai) išskyrus pelkines pušų formas. Projektuojama, kad šiais kirtimais bus iškiršta 14 tūkst. m³ likvidinės medienos.

Miško atkūrimas. Miško atkūrimas naujai suprojektuotas tik Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje esančiuose Marijampolės miškų urėdijos miškuose. Kituose urėdijos miškuose laikytis 2005 metais patvirtinto miškotvarkos projekto sprendinių bei antram penkmečiui (2010-2014 m.) suprojektuotų kirsti pagrindinio naudojimo biržių atkūrimo projekto. Per ateinančius 5 metus Žuvinto biosferos rezervato teritorijoje esančiuose Marijampolės miškų urėdijos miškuose projektuojama plynai iškirsti 81,5 ha. medynų. Vadovaujantis Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatais (Žin., 2004, Nr. 39-1280; 2005, Nr. 3-51, Nr., 80-2911; 2006, Nr. 120-4572, 2008, Nr. 45-1702) ir Žuvinto biosferos rezervato 12 punktu projektuojant miško atkūrimą pirmenybė buvo teikiama savaiminiam atželimui, stengiantis formuoti artimus natūraliai rūšiniai sudėčiai medynus. Projektuojama, kad savaime atsikurs 45,8 ha.(56%) plynai iškirštų biržių. Želdinti šias biržes reikėtų tik tuo atveju jei per teisės aktuose nustatytą laiką jos neatželtų tikslinėmis medžių rūšimis. Želdinti projektuojam 35,7 ha. (44%) visų plynai kertamų biržių, tačiau dalį šių biržių (20,1 ha.) želdinti reikės tik tada jei jos neatsikurs prieš tai augusiomis tikslinėmis medžių rūšimis. Pakoregavus miško atkūrimą Buktos miške, visuose Marijampolės miškų urėdijos miškuose reikės atkurti 1089 ha. 2010-2014 metais suprojektuotų plyno kirtimo biržių. Želdinti projektuojama 655 ha. (60%) kirtaviečių arba 131 ha. per metus. Projektuojama, kad savaime atsikurs 434 ha.. (40%) arba 87 ha. per metus kirtaviečių.

2008 m. balandžio 14 d. aplinkos ministro įsakymo Nr. D1-199 “Dėl miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų” 20 punkte nurodoma, kad miško želdiniuose ir žėliniuose iki susiformuos jaunuolynas ir prasidės ugdymo kirtimai (minkštųjų lapuočių – iki šešerių metų, spygliuočių ir kietųjų lapuočių – iki aštuonerių metų) turi būti atliekama želdinių ir žėlinių priežiūra. Vadovaujantis šia nuostata visuose minkštųjų lapuočių – iki šešerių metų, spygliuočių ir kietųjų lapuočių – iki aštuonerių metų medynuose projektuojami želdinių ir žėlinių priežiūros darbai. Visuose miškų urėdijos miškuose yra 600 ha minkštųjų lapuočių – iki šešerių metų bei 900 ha. spygliuočių ir kietųjų lapuočių – iki aštuonerių metų. Pagrindiniais plynais kirtimais per penkmetį bus iškiršt apie 1090 ha. brandžių medynų. Metinė želdinių ir žėlinių priežiūros darbų apimtis – 470 ha. Tokia apimtis nustatyta atsižvelgiant į tai, kad spygliuočių ir kietųjų lapuočių medynuose želdinių ir žėlinių priežiūra reikia vykdyti 2 arba 3 kartus, o lapuočių medynuose –1 arba 2 kartus.